

AFRIČKA SVINJSKA KUGA

ČESTO POSTAVLJENA PITANJA

Hrvatska agencija za
poljoprivredu i hranu

O BOLESTI

ŠTO JE AFRIČKA SVINJSKA KUGA (ASK)?

ASK je zarazna bolest s razornim posljedicama, a pogađa domaće i divlje svinje. Virus je potpuno bezopasan za ljude, no **u brojnim je zemljama uzrokovao znatne društveno-gospodarske probleme**. Područja pogođena ASK-om bilježe osjetne financijske gubitke zbog gubitka životinja, ograničenja u pogledu izvoza životinja i mesa te troškova koje donose mjere za suzbijanje bolesti. Bolest je jako teško iskorijeniti, a borba s bolešću može potrajati godinama.

KOJI SU KLINIČKI ZNAKOVI AFRIČKE SVINJSKE KUGE?

Klinički znakovi i stope smrtnosti mogu varirati ovisno o virulenciji virusa i tipu/vrsti svinje:

- akutni oblik bolesti karakterizira visoka temperatura, gubitak apetita, krvarenja na koži (crvenilo kože na ušima, trbuhu i nogama), ubrzano disanje, tromost, pobačaj u gravidnih krmača, cijanoza, povraćanje, proljev (ponekad krvav) i uginuće unutar 6 - 13 dana (pa i do 20 dana). Stope smrtnosti mogu biti i do 100%.
- subakutni i kronični oblik manifestira se sličnim simptomima kao i akutni, u blažem obliku, ali koji mogu biti izraženi mnogo duže. Simptomi kronične bolesti uključuju gubitak težine, povremenu vrućicu, respiratorne znakove, kronične kožne čireve i artritis. Stope smrtnosti su niže, no još uvijek mogu varirati od 30 % do 70 %. Divlje svinje najčešće imaju kronični oblik s blažim simptomima, ali ostaju kliconoše i izvor zaraze dugi niz godina.

POSTOJI LI LIJEK ILI CJEPIVO ZA AFRIČKU SVINJSKU KUGU?

Trenutačno ne postoji učinkovito liječenje i bolest je neizlječiva za svinje. Nakon oboljenja, ako se radi o akutnom obliku, za sve se životinje očekuje smrtni ishod. Kod kroničnog oblika, može preživjeti 30 % životinja, koje ostaju izvor virusa i nakon što ozdrave.

Ne postoji cjepivo protiv ASK-a, što znači da se životinje nikako ne mogu zaštititi osim primjenom biosigurnosnih mjera. Ako dođe do izbijanja bolesti veliki se broj životinja kod kojih je utvrđena bolest, ali i onih koje su bile u kontaktu s oboljelima, iako ne pokazuju znakove, mora usmrtniti na zahvaćenim područjima.

KAKO SE AFRIČKA SVINJSKA KUGA ŠIRI?

Širenje ASK-a je složeno i varira ovisno o okolišu, vrsti sustava uzgoja svinja, prisutnosti ili odsutnosti specifičnih vektora, ljudskom ponašanju te prisutnosti ili odsutnosti divljih svinja. Virus ASK-a se sekretom i ekskretom (mokraćom, izmetom, slinom, suzom, itd.) inficirane svinje izlučuje u okoliš tijekom inkubacije, trajanja infekcije pa sve do uginuća svinje. Virus se nalazi u nusproizvodima klanja, krvi, mesu i proizvodima od mesa te okolišu gdje je životinja boravila i aktivan je i nakon 3-6 mjeseci. Ako je infekcija uzrokovana srednje ili slabo virulentnim sojevima virusa, svinja može preživjeti infekciju i ostati trajni izlučivač virusa.

Putevi prijenosa virusa ASK-a mogu uključivati:

- **izravni kontakt između bolesnih i zdravih svinja, domaćih ili divljih (divlje svinje su glavni izvor zaraze za domaće svinje)**
- **ilegalnu trgovinu svinja iz drugih područja u kojima je bolest prisutna**
- **ilegalnu trgovinu mesom, suhomesnatim proizvodima i hranom za životinje**
- **neizravni kontakt kontaminiranom odjećom, obućom, priborom, alatom, vozilima**
- **konzumiranje hrane i materijala kontaminiranog virusom (npr. otpad od hrane, stočna hrana ili smeće)**
- **stajska muha smatra se mehaničkim vektorom virusa koji može nositi virus 48 sati na svojim nožicama i tijelu**
- **virusni DNK otkriven je u tlu nakon uklanjanja lešina zaraženih divljih svinja; također, tlo ispod raspadnute lešine može biti kontaminirano virusom čak i nakon što se cijela lešina raspala**
- **fekalije i urin - obje izlučevine su zarazne, u njima virus može preživjeti od 3 do 15 dana ovisno o vanjskoj temperaturi i drugim čimbenicima.**

Životinje koje su se oporavile od bolesti mogu nastaviti izlučivati virus tijekom cijelog života.

MOŽE LI SE AFRIČKA SVINJSKA KUGA PRENOSITI MESOM I PROIZVODIMA OD MESA ZARAŽENIH SVINJA?

Može. Sva hrana i proizvodi od mesa, krv i nusproizvodi zaraženih životinja koji nisu termički obrađeni izvor su virusa koji ima sposobnost izazivanja zaraze čak od šest mjeseci do par godina. Virus se masivno umnožava i izlučuje u krvi gdje može preživjeti 15 tjedana na sobnoj temperaturi, mjesecima na 4°C i do tri godine kada je zamrznut.

S obzirom na to da je virus otporan na raspadanje, može preživjeti više od tri mjeseca u mesu i iznutricama. Virus ostaje zarazan gotovo godinu dana u suhom mesu i masti. Meso također predstavlja važan izvor za održavanje virusa i njegovo moguće daljnje širenje.

Posebno važnu ulogu u prijenosu virusa ASK-a ima hrana proizvedena od zaraženih životinja koju konzumiraju nezaražene životinje.

Hranom ove vrste, uzročnik može pronaći svoj put u područja koja su prethodno bila slobodna od ASK-a i uzrokovati bolest kod domaćih i divljih svinja. Ostatke hrane stoga treba odlagati tako da ih divlje svinje ne mogu dohvatiti. Poznato je kako je ovakva postojanost virusa u svinjskom mesu i proizvodima od svinjskog mesa bila odgovorna za nekoliko izbijanja ASK-a, koja su se dogodila na različitim udaljenostima, zbog toga što su životinje hranjene termički neobrađenim kuhinjskim i stolnim otpacima (napoj/pomije, otpaci, prehrambeni proizvodi). Iako je ova praksa zabranjena, sasvim je moguće da bi divlje svinje mogle doći u doticaj s takvom vrstom otpada i tako se zaraziti. **Iznutrice i ostali dijelovi svinja koji zaostanu nakon klanja svinja, velika su opasnost za širenje zaraze na divlje svinje.**

JE LI SIGURNO JESTI MESO SVINJA KOJE SU OBOLJELE OD AFRIČKE SVINJSKE KUGE?

Ljudi ne obolijevaju od ASK-a. Bolest se ne može prenijeti na ljude niti kontaktom sa svinjama niti konzumiranjem proizvoda od svinjskog mesa. Međutim, ljudi mogu imati važnu ulogu u širenju ove bolesti ako se neodgovorno ponašaju i ne pridržavaju propisanih mjera. Važno je istaknuti kako se svinjsko meso zaraženo virusom ASK-a ne smije koristiti za hranidbu svinja jer se svinje na taj način mogu zaraziti.

MOGU LI SE LJUDI RAZBOLJETI AKO SU IMALI KONTAKT SA ZARAŽENIM ŽIVOTINJAMA?

S obzirom na to da do danas nije zabilježen prijenos virusa ASK-a na ljude, ovaj se virus ne smatra opasnim za ljude. Izravan kontakt ljudi sa zaraženim životinjama ne predstavlja opasnost po zdravlje ljudi. Međutim, **ljudi igraju ključnu ulogu u širenju bolesti**, npr. nepropisnim odlaganjem hrane koja sadrži virus ASK-a ili nošenjem cipela i odjeće ili korištenjem vozila koja su kontaminirana virusom ASK-a.

O MJERAMA

KAKO SE SUZBIJA AFRIČKA SVINJSKA KUGA?

ASK se suzbija sukladno trenutnim epidemiološkim mjerama i važećoj Naredbi o mjerama kontrole za suzbijanje afričke svinjske kuge u Republici Hrvatskoj. Propisane mjere su radikalne i vrlo kompleksne, a ovise o zemljopisnim zonama i zonama koje se proglašavaju ovisno o pojavi bolesti, ovise o kategorizaciji gospodarstva/ objekta, odnose se na domaće i divlje svinje, kao i meso i proizvode od svinja, te ih moraju provoditi veterinarski inspektori, ovlašteni veterinari, posjednici životinja, lovci i svi građani.

Propisane mjere se mogu mijenjati te se stoga preporučuje kontinuirano ih pratiti na stranicama Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane (www.veterinarstvo.hr).

ZAŠTO JE POTREBNO USMRTITI ZDRAVE ŽIVOTINJE?

Usmrćivanje zdravih životinja u trenutku kada je utvrđena neizlječiva i izrazito zarazna bolest koja se jako brzo širi na području na kojem je bolest potvrđena, provjereni je i uobičajeni postupak za zaustavljanje, sprječavanje i/ili usporavanje širenja bolesti. Provodi se iz više razloga, prvenstveno radi zaštite zdravlja i dobrobiti životinja, jer se želi zaštititi zdrave životinje od patnje kroz koju bi prolazile nakon što obole i spriječiti da ostale zdrave životinje uopće budu izložene virusu. Takav je slučaj i s ASK-om, čiji virus napada gotovo sve sustave, životinja je u velikoj boli i trpljenju, nema lijeka kojom bi se mogla izliječiti, izgledno je da će uginuti u teškim mukama, a u malom broju slučajeva, ako se i oporavi, ostat će trajni kliconoša, što znači da će i dalje izlučivati virus koji će biti opasan za druge zdrave životinje. Zdrave životinje koje se usmrćuju nalazile su se u objektima u kojima je potvrđena bolest, znači da su bile izložene virusu ASK-a i sigurno bi oboljele, kao i na gospodarstvima u kojima nije bilo moguće održavati i provoditi biosigurnosne mjere kojima se može spriječiti prijenos virusa na zdrave životinje, kakva su najčešće gospodarstva s lošim i nezadovoljavajućim biosigurnosnim mjerama.

O NAKNADAMA

NA KOJI NAČIN ĆE SE PROIZVOĐAČIMA NADOKNADITI ŠTETA NASTALA ZBOG POJAVE AFRIČKE SVINJSKE KUGE?

Vlada Republike Hrvatske je u više navrata donijela zaključke i odluke kojima se Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva zadužuje provesti aktivnosti za osiguranje potpore proizvođačima u sektoru svinjogojstva zbog nadoknade gubitaka nastalih usmrćivanjem i uklanjanjem svinja zbog provedbe mjera kontrole za suzbijanje ASK-a u Republici Hrvatskoj.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva će kroz četiri mjere potpore osigurati naknadu za eutanazirane (usmrćene) svinje, izgubljenu dobit zbog nemogućnosti držanja svinja, smanjenu tržišnu vrijednost zbog ograničenja u trgovini i repopulaciju kod nabavke novih svinja uz uvjet da su prošle sve propisane zabrane držanja i uz odobrenje DIRH-a.

O POSTUPCIMA UZGAJIVAČA

ŠTO UZGAJIVAČI SVINJA MOGU UČINITI DA ZAŠTITE SVOJE SVINJE OD INFEKCIJE?

Biosigurnost je najvažnija i najučinkovitija dostupna mjera za sprječavanje i kontrolu ASK-a. Rigorozna i stalna provedba načela biološke sigurnosti na razini farmi i domaćinstava, kao i povećanje opreza na granicama kako bi se spriječilo ilegalno kretanje životinja ili robe zaraženih ASK-om, može spriječiti ulazak virusa u stada svinja. Poljoprivrednici moraju izolirati svoje svinje na takav način da niti životinje koje drže, niti hrana i stelja koja se koristi ili unosi s polja, niti kupljeni ili vlastiti stajski gnoj, niti bilo koji pribor ili alat koji se koristi u objektu za uzgoj svinja, uključujući odjeću i obuću, ne dolaze u dodir s divljim svinjama. Potrebno je spriječiti kontakt divljih svinja s domaćim držanim svinjama i ostalim životinjama na gospodarstvu (npr. psima, mačkama itd).

Uzgajivači se moraju pridržavati općih higijenskih i biosigurnosnih mjera na svojim gospodarstvima. U slučaju da uzgajivač posumnja da svinje imaju ASK, odnosno da životinje pokazuju znakove bolesti tipične za ASK, moraju odmah obavijestiti nadležnog veterinara.

Jednako je važno da svi oni koji bi mogli biti uključeni u izravni i neizravni prijenos ASK-a budu svjesni mogućih posljedica svojih postupaka.

NA KOJIM OBJEKTIMA JE POTREBNO IMATI PLAN BIOSIGURNOSTI?

Na objektima na kojima se drži 10 i više rasplodnih svinja ili više od 100 svinja ukupno.

ŠTO OBUHVAĆA PLAN BIOSIGURNOSTI ?

PLAN BIOSIGURNOSTI OBUHVAĆA BAREM:

- određivanje „čistih“ i “prljavih” područja za osoblje ovisno o tipu objekta, primjerice garderobe, tuševi, prostor za prehranu osoblja itd.
- određivanje i prema potrebi, ažuriranje logističkih mjera za ulazak novih držanih svinja u objekt
- postupke za čišćenje i dezinfekciju prostora, prijevoznih sredstava i opreme te osobnu higijenu
- pravila za osoblje o hrani u objektu
- zabranu osoblju da drže svinje i bave se lovom
- ciljani periodični program informiranja osoblja objekta, određivanje i prema potrebi, ažuriranje logističkih mjera za osiguravanje primjerenog odvajanja različitih epidemioloških jedinica te za sprečavanje dolaska svinja u izravan ili neizravan kontakt s nusproizvodima životinjskog podrijetla i drugim jedinicama u objektu
- postupke i upute za primjenu mjera biosigurnosti tijekom gradnje ili popravka prostora ili nastambi
- interne revizije ili samoprocjenu provedbe biosigurnosnih mjera.

IMAM SVINJE, A NISAM NIKAD REGISTRIRAO GOSPODARSTVO, ŠTO MI JE ČINITI?

Takav način držanja svinja **smatra se nezakonitim postupanjem i kažnjivo je djelo** te se trebete žurno javiti vašoj ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji.

O KATEGORIZACIJI GOSPODARSTAVA

ŠTO JE TO KATEGORIZACIJA GOSPODARSTVA I DOZVOLA ZA DRŽANJE SVINJA?

Kategorizacija gospodarstva je postupak u kojem se utvrđuje stvarno stanje na gospodarstvu u odnosu na mjere biosigurnosti koje se provode radi zaštite zdravlja i dobrobiti životinja.

Kategorizacija ima za cilj utvrđivanje uvjeta na gospodarstvima na kojima se drže svinje u odnosu na biosigurnost, tj. u odnosu na rizik od unošenja i širenja virusa afričke i klasične svinjske kuge i drugih uzročnika bolesti svinja. Nakon obilaska i kategorizacije, gospodarstvo dobiva dozvolu za držanje svinja. Ako objekt zadovoljava svim biosigurnosnim i ostalim mjerama na njemu se dozvoljava držanje svinja, u protivnom, ako nezadovoljava na njemu nije dozvoljeno držanje svinja.

Držanje svinja dozvoljeno je isključivo na objektima na kojima se provode sve propisane biosigurnosne mjere, a subjekti su dužni osigurati potpunu i kontinuiranu provedbu biosigurnosnih mjera propisanih trenutnom Naredbom.

Prilikom same procjene gospodarstva na uvijete biosigurnosti, ovlašteni veterinar treba uzeti u obzir broj svinja na gospodarstvu te svrhu držanja svinja (samo za vlastite potrebe, prodaja manjeg broja svinja, prodaja u klaonicu, izvoz i dr.) kao i informacije koje o gospodarstvu ima na temelju prethodnih posjeta.

Na objektima na kojima se drži 5 i više rasplodnih svinja ili više od 50 svinja ukupno te na svim objektima u zonama ograničenja s kojih se svinje premještaju, uz mjere propisane trenutnom Naredbom mora biti izrađen i u primjeni pisani plan biosigurnosti.

O POSTUPCIMA GRAĐANA

ŠTO POTROŠAČI MOGU UČINITI DA SE VIRUS NE ŠIRI DALJE?

Potrošači trebaju pratiti situaciju s pojavom i širenjem ASK-a u RH, ne kupovati kod neprovjerenih proizvođača, nikako ne kupovati meso i proizvode iz zona ograničenja te se pridržavati mjera iz Naredbe.

Više puta se događalo da je virus ASK-a unesen u stada domaćih i divljih svinja koja su do tada bila slobodna od ove bolesti hranom koja je proizvedena u regijama u kojima je virus ASK-a raširen. Nepojedenu hranu koja sadrži sastojke životinjskog podrijetla treba zbrinuti tako da je životinje ne mogu dosegnuti i konzumirati.

Korisni kontakti

Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane Ministarstva
poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
e-mail: veterinarstvo@mps.hr

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH)
e-mail: ask@hapih.hr

Cjelodnevno dežurstvo Uprave za veterinarstvo i
sigurnost hrane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i
ribarstva: tel: 099/4392-507